DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 4

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 4)

1. Lise son sınıf öğrencisi Meral, sosyal sorumluluk projesi kapsamında bir yaşlılar yurdunu ziyaret etmekte ve sakinlerle söyleşiler yapmaktadır. Bir söyleşide 84 yaşındaki Hasan Dede, gençliğini geçirdiği kasabanın bakırcılar çarşısını anlatmıştır. Meral bu söyleşiyi not alarak aşağıdaki günlük kaydını yazmıştır (kurgusal):

> ***Kaynak*** *— Meral'in proje günlüğünden: "Hasan Dede, gençliğinde kasabanın bakırcılar çarşısında çıraklık yaptığını, o yıllarda çarşıda otuzdan fazla dükkân bulunduğunu anlattı. 1960'lardan itibaren şehirden gelen ucuz alüminyum tencereler evlere girince bakır kaplara olan talep azalmış; kalaycıya gitmek de zahmetli geldiği için aileler eski kaplarını satıp yenilerini almışlar. Aynı yıllarda kasabanın gençleri okula ya da fabrikalara yönelince ustaların yanında işi öğrenecek çırak da kalmamış. Müşterisi de çırağı da azalan dükkânlar birer birer kapanmış; Hasan Dede de mesleğini bırakıp kasabanın un fabrikasında çalışmaya başlamış. Bugün çarşıdan geriye yalnızca adı kalan bir sokak var. Onu dinlerken o sokak adının bile alüminyum tencereden çırak bulamayan ustaya uzanan bir zincirin sonucu olduğunu fark ettim. Tarih öğrenmek, bana bu zinciri görmeyi öğretti."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kaynağa göre çarşıdaki dükkânların kapanmasına yol açan **iki nedeni** ve dükkânların kapanmasının **bir sonucunu** yazarak neden–sonuç zincirini açıklayınız.

1.2. Meral, günlüğünün son cümlesinde "Tarih öğrenmek, bana bu zinciri görmeyi öğretti." demektedir. Bu ifadeden hareketle tarih öğrenmenin Meral'e sağladığı **bir bireysel fayda**yı, kaynaktaki somut bir ifadeyle ilişkilendirerek açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2. Aşağıda tarih öğrenmenin faydalarıyla ilgili sekiz ifade numaralandırılmıştır.

> ***I.*** *Geçmişteki toplumların aldığı kararları, o dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak anlayan birey, olayları değerlendirirken daha nesnel bir bakış açısı geliştirir.*
>
> ***II.*** *Tarihsel süreçleri inceleyen toplumlar, ortak deneyimlerini ve mücadelelerini paylaşarak ulusal birlik ve dayanışma bilinci oluşturur.*
>
> ***III.*** *Geçmişteki salgın hastalıklar, kıtlıklar ve doğal afetler hakkında derlenen tarihsel veriler, devletlerin olası krizlere karşı önlem almasına zemin hazırlar.*
>
> ***IV.*** *Kendi aile ve çevre tarihini araştıran kişi, kendisini var eden koşulları kavrayarak kimlik ve aidiyet duygusu geliştirir.*
>
> ***V.*** *Tarihsel olayları farklı toplumların kaynaklarıyla karşılaştırmalı olarak inceleyen birey, tek taraflı bilginin sınırlılıklarını fark ederek eleştirel düşünme becerisi kazanır.*
>
> ***VI.*** *Geçmiş uygarlıkların sanat eserlerini ve yapılarını tanıyan toplumlar, kültürel miraslarını koruyarak gelecek kuşaklara aktarır.*
>
> ***VII.*** *Tarihin farklı dönemlerinde yaşanmış ekonomik çöküşleri araştıran birey, günümüzdeki ekonomik gelişmeleri daha bilinçli yorumlama yetisi kazanır.*
>
> ***VIII.*** *Devletler, tarihsel deneyimlerden elde ettikleri bilgileri kullanarak dış politika kararlarını daha sağlıklı bir temele oturtur.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Yukarıdaki sekiz ifadeyi, tarih öğrenmenin faydalarının **bireye mi topluma mı** yönelik olduğunu esas alarak aşağıdaki tabloya sınıflandırınız.

Faydanın Yönelimi	İfade Numaraları
Bireye sağlanan faydalar	
Topluma sağlanan faydalar	

2.2. Bireye sağlanan faydalardan **birinin** zamanla topluma da yansıyabileceğini, bu ifadeyi topluma sağlanan faydalardan **biriyle** ilişkilendirerek açıklayınız. Seçtiğiniz iki ifadenin numarasını yazınız.

3. Aşağıdaki tablo, 1890'larda bir Anadolu kasabasında yaşanan büyük sel felaketini inceleyen dört araştırmacının kullandığı kaynakları göstermektedir (kurgusal).

Araştırmacı	Kullandığı kaynak	Kaynağın türü	Kaynağın üretildiği dönem
Araştırmacı 1	Sel sırasında kasabada bulunan bir tüccarın o günlerde tuttuğu günlük	Birinci elden	Olayla eş zamanlı
Araştırmacı 2	Seli de anlatan, 1960'larda yazılmış bir kasaba tarihi kitabı	İkinci elden	Olaydan yaklaşık 70 yıl sonra
Araştırmacı 3	Kasaba muhtarının sel sonrasında vilayete gönderdiği resmî yazışma	Birinci elden	Olayla eş zamanlı
Araştırmacı 4	Belediye deposunda 2008'de bulunan sel fotoğraflarını inceleyen ve kasabanın bugünkü taşkın riskini anlamayı amaçlayan akademik bir makale	İkinci elden	Olaydan yaklaşık 120 yıl sonra

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Birinci elden ve ikinci elden kaynakların tarihsel araştırmaya **farklı** katkılarını, her biri için tablodan bir araştırmacının kaynağını örnek göstererek açıklayınız.

3.2. Sel felaketi 1960'larda bir kitapta anlatılmış olmasına karşın 2010'larda yeniden incelenmiştir. Tablodaki bilgilere dayanarak aynı olayın farklı dönemlerde yeniden ele alınmasının **iki** nedenini açıklayınız.

4. Bir lisenin tarih kulübü, yıl sonu sergisi için kasabanın geçmişiyle ilgili tek bir araştırma konusu seçecektir. Kulübün öneri kutusundan çıkan kartlar aşağıda verilmiştir (kurgusal).

> ***Kaynak** — Tarih kulübünün öneri kartlarından:*
>
> ***Ece:** "Kasabanın yakınındaki krater gölünün yüz binlerce yıl önce bir yanardağ patlamasıyla nasıl oluştuğunu araştıralım."*
>
> ***Burak:** "1930'larda kasabaya elektrik gelince çarşıdaki dükkânların kapanış saatlerinin ve akşam sohbetlerinin nasıl değiştiğini araştıralım."*
>
> ***Zeynep:** "Kasabada ilk kız ortaokulunun açılmasının, ailelerin kızlarını okutma kararlarını nasıl etkilediğini araştıralım."*
>
> ***Can:** "Kasaba ormanında yaşayan bir kuş türünün son elli yılda kış göçü yollarını nasıl değiştirdiğini araştıralım."*
>
> ***Elif:** "Yüz yılı aşkın süredir her eylülde kurulan panayırın, köylülerle kasabalılar arasındaki alışverişi ve evlilikleri nasıl etkilediğini araştıralım."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Önerilerden tarih biliminin kapsamı dışında kalan **ikisini** belirleyiniz. Her birinin neden tarihin kapsamına girmediğini, tarihin konusunu dikkate alarak açıklayınız.

4.2. Kulüp, kapsam içindeki önerilerden yalnız **birini** seçecektir. Seçeceğiniz öneriyi, tarihçilerin bir konunun tarihsel önemini belirlerken sorduğu sorulardan **ikisine** dayanarak gerekçelendiriniz.

5. Bir tarih öğretmeni, öğrencilerinden tarihin doğasını anlamalarına yardımcı olmak amacıyla aşağıdaki iki metni sınıfta okumuştur (kurgusal).

> ***Metin A** — Emekli bir arşiv görevlisinin mesleki anı defterinden: "Kırk yılı aşkın arşiv çalışmamda en çok şunu öğrendim: Aynı konuyu anlatan iki belge birbirini her zaman doğrulamaz. Bir köyün XIX. yüzyıl ortasındaki nüfusunu gösteren iki ayrı defteri incelediğimde rakamların birbirini tutmadığını gördüm. O köyü bugün yeniden sayıp hangi rakamın doğru olduğunu sınayamazdım; elimde yalnızca o günlerden kalan kâğıtlar vardı. Bu yüzden her defterin hangi amaçla, kimin emriyle ve kim tarafından tutulduğunu araştırdım. Birinin vergi tespiti, diğerinin askerlik yükümlülüğü için hazırlandığını anlayınca fark açıklandı: Her defter, kendi amacına göre şekillenmişti. Tarihsel bilgi, ham gerçeğin kendisi değil; bir amacın, bir bakış açısının ve bir dönemin ürünüdür."*
>
> ***Metin B** — Üniversite öğrencisi Defne'nin tarih semineri için hazırladığı öz değerlendirme notundan: "Seminer boyunca aynı savaşı anlatan üç farklı tarihçinin kitabını karşılaştırdım. Başta 'hangisi doğru?' diye sordum kendime. Sonra fark ettim ki asıl soru 'her biri neyi, neden öne çıkarıyor?' olmalıydı. Tarihçilerin kullandıkları kaynaklar, içinde bulundukları toplumsal koşullar ve sordukları sorular, ulaştıkları sonuçları doğrudan etkiliyor. Artık bir tarih metnini okurken önce 'bu kim tarafından, ne zaman, hangi amaçla yazıldı?' diye soruyorum."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Metin A ve Metin B'deki kişilerin tarihin doğasına ilişkin ulaştıkları **ortak** çıkarımı açıklayan **bir paragraf** yazınız. Paragrafınızda her iki metinden **birer ifade** belirtiniz ve ortak çıkarımı genel bir yargı olarak dile getiriniz.

5.2. Metin A'daki arşiv görevlisi, defterlerdeki farkı köyü yeniden sayarak sınayamadığını belirtmektedir. Bu durumun, tarih bilimini deney ve gözleme dayanan bilimlerden ayıran hangi özelliğini gösterdiğini açıklayınız. Bu özelliğin tarihçiyi neye başvurmak zorunda bıraktığını Metin A'dan bir ifadeyle yazınız.

6. Aşağıdaki iki kaynağı inceleyiniz.

> ***Kaynak A*** *— Kurgusal bir tarih dergisinde yayımlanan makale özetinden: "Tarihsel bilgi, araştırmacının bulduğu ham verilerin doğrudan aktarımı değildir. Bir tarihçi, önce sorusunu belirler; ardından bu soruyu yanıtlayabilecek kaynakları toplar ve her kaynağı kimin, ne zaman, hangi koşullarda ürettiğini sorgular. Kaynaklar arasındaki çelişkileri fark ettiğinde bunları görmezden gelmez; aksine bu çelişkileri, geçmişe ilişkin daha karmaşık bir tablonun işareti olarak değerlendirir. Sonunda ortaya çıkan tarihsel bilgi, hem araştırmacının sorularını hem de kaynakların sınırlılıklarını taşır."*
>
> ***Kaynak B*** *— Kurgusal bir lisans tez savunmasında öğrencinin danışmanına verdiği yanıttan: "Tezimi yazarken en çok zorlandığım şey, iki farklı arşiv belgesinin aynı olayı birbirinden farklı biçimde aktarmasıydı. Başta bunun bir hata olduğunu sandım ve doğru olanı seçip ötekini görmezden gelmeye çalıştım. Ancak danışmanımın uyarısıyla her iki belgenin de kendi bağlamı içinde değerli olduğunu anladım. Sonunda bu farklılığı tezimin bulgular bölümünde ayrıca ele aldım ve iki belgenin neden farklı bilgiler içerdiğini açıkladım."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Kaynak A ve Kaynak B'de tarihsel bilginin üretim sürecine ilişkin **ortak** olarak vurgulanan **iki** unsuru, her iki kaynaktan birer ifadeyle destekleyerek açıklayınız.

6.2. Kaynak B'deki öğrencinin danışmanının uyarısından sonra yaptığı **iki** işi yazınız. Her işin tarihsel bilginin üretim sürecinin hangi aşamasına karşılık geldiğini belirtiniz.

7. Aşağıda tarihsel bilginin üretim süreciyle ilgili **altı** numaralı ifade verilmiştir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***I.*** *Tarihçi, araştırma konusunu belirledikten sonra ulaşabildiği tüm kaynakları doğrudan kabul ederek tarihsel bilgiyi oluşturur.*
>
> ***II.*** *Bir olayın yaşandığı günlerde o olayı gören biri tarafından yazılmış bir mektup, o olay için birinci elden kaynak sayılır.*
>
> ***III.*** *Tarihçi, kaynakları eleştirel bir bakışla incelerken yalnızca yazılı belgeleri kanıt olarak kullanabilir; sözlü ya da maddi kaynaklar tarihsel bilginin üretimine katkı sağlamaz.*
>
> ***IV.*** *Tarihsel bilgi, yeni kaynakların bulunması ya da mevcut kaynakların farklı yöntemlerle incelenmesiyle değişebilir ve güncellenebilir.*
>
> ***V.*** *Tarihçi, kaynakları değerlendirirken kaynağın kim tarafından, ne zaman ve hangi amaçla üretildiğini göz önünde bulundurur.*
>
> ***VI.*** *Kanıta dayalı ürün oluşturma aşamasında yararlanılan kaynakların belirtilmesi gerekmez; kaynakça yalnızca okura ek okuma önerisi sunar.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

7.1. Yukarıdaki ifadelerden **yanlış** olanları numarasıyla belirtiniz ve her birini **doğru biçimiyle** yeniden yazınız.

7.2. V numaralı ifadede anlatılan işlem, tarihsel bilginin üretim sürecinin hangi aşamasında yapılır? Bu işlemi, mahallenizin geçmişini araştıran bir öğrencinin kullanabileceği **bir** kaynak üzerinden örneklendiriniz.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama; KB2.4. Çözümleme
2	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	KB2.4. Çözümleme
3	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama
4	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	KB2.17. Değerlendirme
5	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	KB2.7. Karşılaştırma; SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama
6	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	KB2.7. Karşılaştırma; SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama
7	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	KB2.17. Değerlendirme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	Toplam
9	6	8	7	6	8	8	6	8	6	8	6	9	5	100

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (9 PUAN)

Beklenen cevap üç öğe içermelidir:

I. 1. Neden: Şehirden gelen ucuz alüminyum tencerelerin evlere girmesiyle (kalaycılığın da zahmetli gelmesiyle) bakır kaplara olan talebin azalması.

II. 2. Neden: Kasabanın gençlerinin okula ya da fabrikalara yönelmesiyle ustaların yanında çırak kalmaması.

III. Sonuç: Dükkânların kapanmasıyla Hasan Dede'nin mesleğini bırakıp un fabrikasında çalışmaya başlaması ya da çarşıdan geriye yalnızca adı kalan bir sokak kalması (ikisinden biri yeterli).

Puan dağılımı: Her bir öğe 3 puan (3+3+3=9).

KISMİ PUAN: Üç öğeden ikisi doğru ve kaynakla ilişkili yazılmışsa 6 puan; yalnız biri doğru yazılmışsa 3 puan. Öğe kaynaktan bağımsız, genel bir bilgi olarak yazılmışsa ("sanayi gelişti" gibi) o öğe için 1 puan verilir.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, konuyla ilgisiz, yalnızca "dükkânlar kapandı" diyerek neden ve sonuç belirtmeyen ya da kaynaktan hiçbir bilgiye dayanmayan cevaplar.

1.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap iki bileşen içermelidir:

I. Bireysel fayda: Tarih öğrenmenin olaylar arasındaki neden–sonuç ilişkilerini görebilme, bugünkü bir durumu geçmişteki gelişmelerle açıklayabilme / çevresini bağlamı içinde anlayabilme becerisi kazandırması.

II. Kaynaktan somut ilişkilendirme: "O sokak adının bile alüminyum tencereden çırak bulamayan ustaya uzanan bir zincirin sonucu olduğunu fark ettim" ifadesine ya da Meral'in bugünkü sokak adını geçmişteki gelişmelerle açıkladığına açıkça atıf yapılması.

Puan dağılımı: Bireysel fayda 3 puan + kaynaktan somut ifadeyle ilişkilendirme 3 puan (3+3=6).

KISMİ PUAN: Bireysel fayda doğru belirtilmiş ancak kaynaktan bir ifadeyle ilişkilendirilmemişse 3 puan. Kaynaktan ifade alıntılanmış ancak hangi bireysel faydaya karşılık geldiği açıklanmamışsa 3 puan.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan; topluma sağlanan bir faydayı bireysel fayda olarak yazan; kaynakla hiçbir bağ kurmadan yalnızca genel bir cümle yazan cevaplar.

2.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen sınıflandırma:

Faydanın Yönelimi	İfade Numaraları
Bireye sağlanan faydalar	I, IV, V, VII
Topluma sağlanan faydalar	II, III, VI, VIII

Puan dağılımı: Doğru satıra yazılan her ifade 1 puan (8×1=8).

KISMİ PUAN: Doğru sınıflandırılan her ifade için 1 puan verilir; yanlış satıra yazılan ya da hiç yazılmayan ifade puan almaz (ör. altı ifade doğru, iki ifade yanlış ise 6 puan). Aynı ifade iki satıra birden yazılmışsa o ifade puan almaz.

SIFIR PUAN: Tablo boş bırakılmışsa ya da ifadelerin tamamı yanlış satıra yazılmışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.2. TAM PUAN (7 PUAN)

Beklenen cevap: Bireye yönelik bir ifade (I, IV, V veya VII) ile topluma yönelik bir ifade (II, III, VI veya VIII) seçilir ve bireyin kazandığı faydanın topluma nasıl yansıdığı mantıklı bir bağla açıklanır.

Örnek kabul edilebilir ilişkilendirmeler:

- **IV → II:** Kendi aile ve çevre tarihini araştırarak aidiyet duygusu kazanan bireyler çoğaldıkça toplumda ortak geçmiş bilinci ve dayanışma güçlenir.
- **V → VIII:** Kaynakları karşılaştırıp eleştirel düşünen bireyler devlet görevlerinde ya da kamuoyunda yer aldığında dış politika kararları tek taraflı bilgiye değil, farklı kaynaklara dayanır.
- **VII → III:** Geçmişteki ekonomik çöküşleri bilen bireyler, kriz dönemlerinde toplumun ve devletin önlem almasına katkı sağlar.
- **I → VI:** Geçmiş toplumları kendi koşullarıyla anlayan bireyler, o toplumlardan kalan eserlere değer verir ve kültürel mirasın korunmasını destekler.

Puan dağılımı: Bireysel ifadenin doğru seçimi 2 puan, toplumsal ifadenin doğru seçimi 2 puan, aralarındaki bağın açıklanması 3 puan (2+2+3=7).

KISMİ PUAN: İki ifade doğru seçilmiş ancak bağ yüzeysel kalmışsa ("ikisi de faydalıdır" gibi) 5 puan; yalnızca bir ifade doğru seçilip bağ kurulmuşsa 4 puan; iki ifade doğru seçilmiş fakat hiç açıklama yapılmamışsa 4 puan.

SIFIR PUAN: İki ifade de yanlış grupta seçilmişse (ör. iki bireysel ifade), boş bırakılmışsa ya da konu dışı bir açıklama yapılmışsa 0 puan verilir.

3.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap iki ayrı katkıyı içermelidir:

I. Birinci elden kaynağın katkısı: Olayın yaşandığı sırada üretildiği için olayın ayrıntılarını, o günkü koşulları ve tanıkların gözlemlerini doğrudan aktarır. Örnek: Araştırmacı 1'in kullandığı tüccar günlüğü ya da Araştırmacı 3'ün kullandığı muhtar yazışması.

II. İkinci elden kaynağın katkısı: Birinci elden kaynaklara dayanarak olayı daha geniş bir zaman ve bağlam içinde değerlendirir; olayın uzun vadeli sonuçlarını ve farklı kaynakların bir arada yorumunu sunar. Örnek: Araştırmacı 2'nin kasaba tarihi kitabı ya da Araştırmacı 4'ün makalesi.

Puan dağılımı: Her katkı 3 puan (3+3=6).

KISMİ PUAN: Yalnızca bir katkı açıklanmış ve araştırmacı örneğiyle ilişkilendirilmişse 3 puan. İki katkı yazılmış ancak hiçbiri tablodaki bir araştırmacıya dayandırılmamışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, yalnızca birinci/ikinci elden kaynak tanımı veren (katkı açıklamayan) ya da tablodaki verilerle hiç ilişki kurmayan cevaplar.

3.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap iki nedeni içermelidir:

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

I. Yeni kaynakların bulunması: Sel fotoğrafları belediye deposunda 2008'de bulunmuştur; 1960'larda kitabı yazan kişi bu kanıtı görememiştir. Yeni bulunan kaynak, olayın yeniden incelenmesini ve bilginin güncellenmesini sağlar.

II. Yeni sorular / günümüzün ihtiyaçları: Araştırmacı 4, kasabanın bugünkü taşkın riskini anlamak amacıyla selle ilgilenmiştir; her dönem geçmişe kendi ihtiyacından doğan yeni sorularla döner. (Fotoğrafların yeni bir yöntemle çözümlenmesi de bu madde için kabul edilir.)

Puan dağılımı: Her neden 4 puan (4+4=8).

KISMİ PUAN: Yalnızca bir neden tabloya dayanarak açıklanmışsa 4 puan. Neden tabloya dayandırılmadan genel olarak yazılmışsa ("tarih değişir" gibi) o neden için 2 puan.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, yalnızca iki kaynağın tarihleri arasındaki farkı hesaplayıp neden yazmayan ya da tabloyla ilgisiz cevaplar.

4.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap:

I. Ece'nin önerisi (krater gölünün oluşumu): İnsan faaliyetiyle ilgisi olmayan bir doğa olayıdır; jeoloji gibi doğa bilimlerinin konusudur.

II. Can'ın önerisi (kuş türünün göç yolları): İnsan toplumlarının yaşayışını değil bir hayvan türünün davranışını konu alır; biyoloji gibi doğa bilimlerinin konusudur.

Gerekçe her iki öneride de şu fikre dayanmalıdır: Tarihin konusu insan ve insan topluluklarının geçmişteki faaliyetleridir; bir şeyin zaman içinde değişmesi onu tek başına tarihin konusu yapmaz.

Puan dağılımı: Her öneri için doğru belirleme 2 puan + gerekçe 2 puan (4+4=8).

KISMİ PUAN: Öneri doğru belirlenip gerekçesi yazılmamışsa o öneri için 2 puan. Kapsam içindeki bir öneri (Burak, Zeynep, Elif) yanlışlıkla seçilmişse o seçim puan almaz; diğer seçim ayrı değerlendirilir.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, yalnızca kapsam içindeki önerileri seçen ya da tarihin konusuyla ilgisiz gerekçe yazan cevaplar.

4.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap: Burak, Zeynep ya da Elif'in önerilerinden biri seçilir ve tarihsel önemi belirleyen şu sorulardan ikisine göre gerekçelendirilir:

- Olay ya da olgu o dönemde yaşayan insanlar için ne kadar önemliydi?
- İnsanların yaşamını nasıl etkiledi?
- Etkileri günümüze kadar sürüyor mu?

Örnek: Elif'in önerisi seçilirse — panayır köylülerle kasabalıların alışverişini ve evliliklerini etkilemiştir (insanların yaşamını etkileme); yüz yılı aşkın süredir her eylül kurulmaktadır (etkisi günümüze sürmektedir). Zeynep'in önerisinde ailelerin kızlarını okutma kararları, Burak'ın önerisinde dükkân saatleri ve akşam sohbetleri benzer biçimde kullanılır.

Puan dağılımı: Her ölçüt, kartlardaki bilgiyle ilişkilendirilerek uygulanırsa 3 puan (3+3=6).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Yalnızca bir ölçüt kartla ilişkilendirilerek uygulanmışsa 3 puan. Ölçütler kartla ilişkilendirilmeden genel olarak yazılmışsa ("çok önemli bir konu" gibi) her biri için 1 puan.

SIFIR PUAN: Ece ya da Can'ın önerisi seçilmişse, boş bırakılmışsa ya da yalnızca kişisel beğeniyle ("ilginç olduğu için") gerekçe yazılmışsa 0 puan verilir.

5.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap: Paragrafta her iki metinden birer ifade açıkça belirtilir (ör. Metin A'dan "Her defter, kendi amacına göre şekillenmişti" ya da "Tarihsel bilgi, ham gerçeğin kendisi değil"; Metin B'den "Tarihçilerin kullandıkları kaynaklar, içinde bulundukları toplumsal koşullar ve sordukları sorular, ulaştıkları sonuçları doğrudan etkiliyor" ya da "her biri neyi, neden öne çıkarıyor?"). Ortak çıkarım şu anlamda genel bir yargıyla dile getirilir: Tarihsel bilgi geçmişin değişmez ve doğrudan bir kopyası değildir; kaynağı üretenin amacı, bakış açısı ve içinde bulunduğu koşullar tarafından şekillenir ve yoruma açıktır.

Puan dağılımı: Metin A'dan ifade 2 puan, Metin B'den ifade 2 puan, ortak çıkarımın genel yargı olarak yazılması 4 puan (2+2+4=8).

KISMİ PUAN: Yalnızca bir metinden ifade belirtilip ortak çıkarım yazılmışsa 6 puan; iki metinden ifade verilmiş ancak ortak çıkarım genel bir yargıyla dile getirilmemişse 4 puan; ortak çıkarım metinlerden ifade gösterilmeden yazılmışsa 3 puan.

SIFIR PUAN: Metinlerle ilgisi olmayan genel bir yorum, boş bırakılan ya da konu dışı cevaplar.

5.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap iki bileşen içermelidir:

I. Özellik: Tarihsel olaylar bir kez yaşanır ve geride kalır; deneyle tekrarlanamaz, doğrudan gözlemlenemez. Bu yüzden tarihçi bir sonucu deney bilimlerindeki gibi yeniden ölçerek sınayamaz.

II. Başvurulan şey ve ifade: Tarihçi geçmişten günümüze ulaşan izlere, yani kaynaklara başvurmak zorundadır. Metin A'daki ifade: "elimde yalnızca o günlerden kalan kâğıtlar vardı" (ya da defterlerin amacını ve hazırlayanını araştırdığını anlatan cümle).

Puan dağılımı: Özellik 3 puan + kaynağa başvurma zorunluluğu ve Metin A'dan ifade 3 puan (3+3=6).

KISMİ PUAN: Özellik doğru açıklanmış ancak Metin A'dan ifade verilmemişse 3 puan. Yalnızca "kaynaklara başvurur" yazılıp Metin A'dan ifade gösterilmişse 3 puan; ifade gösterilmemişse 1 puan.

SIFIR PUAN: Özellik yerine kaynakların güvenilirliğini ya da defterlerin amacını özetleyen, Metin A'ya hiç dayanmayan veya boş bırakılan cevaplar.

6.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap, aşağıdaki iki unsuru her iki kaynaktan birer ifadeyle destekleyerek açıklamalıdır:

I. Kaynakların sorgulanması / bağlamı içinde değerlendirilmesi: Kaynak A'da "her kaynağı kimin, ne zaman, hangi koşullarda ürettiğini sorgular"; Kaynak B'de "her iki belgenin de kendi bağlamı içinde değerli olduğunu anladım".

II. Kaynaklar arasındaki çelişkilerin görmezden gelinmemesi: Kaynak A'da "bu çelişkileri, geçmişe ilişkin daha karmaşık bir tablonun işareti olarak değerlendirir"; Kaynak B'de "bu farklılığı tezimin bulgular bölümünde ayrıca ele aldım".

Puan dağılımı: Her unsur 4 puan (4+4=8).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Bir unsur her iki kaynaktan ifadeyle desteklenmişse 4 puan; unsur doğru belirtilip yalnız bir kaynaktan desteklenmişse 3 puan; unsur kaynak ifadesi olmadan yazılmışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, ortak olmayan (yalnız bir kaynakta geçen) bir unsur yazan ya da kaynaklarla hiçbir ilişki kurmayan cevaplar.

6.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap:

I. 1. iş: İki belgenin de kendi bağlamı içinde değerli olduğunu anlayarak belgeleri yeniden değerlendirmesi → **Kaynağı sorgulama** ya da **Kaynağı yorumlama** (farklı bakış açılarını belirleme, belgeyi dönemin şartları içinde değerlendirme; ikisi de kabul edilir).

II. 2. iş: Farklılığı tezin bulgular bölümünde ele alıp iki belgenin neden farklı bilgi içerdiğini açıklaması → **Kanıta dayalı ürün oluşturma**.

Puan dağılımı: Her iş için işin yazılması 1 puan + aşamanın doğru belirtilmesi 2 puan (3+3=6).

KISMİ PUAN: İş doğru yazılmış ancak aşama yanlış ya da eksikse o iş için 1 puan. Öğrencinin uyarıdan önceki tutumu ("doğru olanı seçip ötekini görmezden gelme") iş olarak yazılmışsa o madde puan almaz.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, Kaynak B'den iş göstermeyen ya da yalnızca aşama adlarını sıralayan cevaplar.

7.1. TAM PUAN (9 PUAN)

Yanlış ifadeler ve doğru biçimleri:

I. (yanlış): Tarihçi, ulaştığı kaynakları doğrudan kabul etmez; onları inceler, sorgular ve yorumlar; tarihsel bilgi bu eleştirel değerlendirmenin sonucunda oluşur.

III. (yanlış): Tarihçi, yazılı belgelerin yanı sıra sözlü kaynaklardan (destan, efsane, tanık anlatımı), sesli ve görüntülü kaynaklardan (fotoğraf, film) ve eşya–nesnelerden (arkeolojik buluntu, tarihî eşya) de yararlanır.

VI. (yanlış): Kanıta dayalı ürün oluşturma aşamasında yararlanılan bütün kaynaklara atıf yapılır ve kaynakçada gösterilir; bu, çalışmanın güvenilirliğini artırır ve bilimsel etik açısından zorunludur.

Puan dağılımı: Her yanlış ifade için doğru tespit 1 puan + doğru biçimi 2 puan (3×3=9).

KISMİ PUAN: Yanlış ifade doğru tespit edilip düzeltmesi eksik ya da yüzeysel yazılmışsa ("bu yanlıştır" gibi) o ifade için 1 puan. Doğru bir ifade (II, IV veya V) yanlış olarak gösterilmişse o gösterim puan almaz; diğer ifadeler ayrı değerlendirilir.

SIFIR PUAN: Boş bırakılması, ifadelerin tamamının doğru ya da tamamının yanlış gösterilmesi, yanlış ifadeleri tespit etmeden genel bir yorum yazılması.

7.2. TAM PUAN (5 PUAN)

Beklenen cevap iki bileşen içermelidir:

I. Aşama: Kaynağı inceleme (kaynağın türü, yazarı, tarihi ve oluşum şeklinin belirlenmesi). Amacın sorgulanması vurgulanarak **Kaynağı sorgulama** yazılması da kabul edilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

II. Örnek: Mahallenin geçmişine ait somut bir kaynak (ör. eski bir mahalle fotoğrafı, bir dedenin anlattıkları, eski bir gazete haberi, bir çeşme kitabesi) seçilir ve bu kaynak için kimin, ne zaman ve hangi amaçla ürettiği sorularından en az ikisi örnek üzerinden yazılır (ör. "Fotoğrafı kim, hangi yıl, hangi amaçla çekmiş? Bir düğün için mi, belediyenin bir çalışması için mi?").

Puan dağılımı: Aşama 2 puan + örnek 3 puan (2+3=5).

KISMİ PUAN: Aşama doğru, örnekte yalnızca kaynak adı verilip sorgu sorusu yazılmamışsa 3 puan; örnekte yalnızca bir soru yazılmışsa 4 puan. Aşama yanlış ancak örnek doğruysa 3 puan.

SIFIR PUAN: Boş bırakılan, V numaralı ifadeyi yalnızca yeniden yazan ya da konuyla ilgisiz örnek veren cevaplar.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif